DESPRE CONCEPȚIA DE VIAȚĂ ORTODOXĂ

conferință ținută de ieromonahul Serafim Rose în anul 1982 în mănăstirea întemeiată de el la Platina, în munții Californiei, în care părintele ne pune în gardă asupra principalelor pericole duhovniceşti ce ne amenință în ziua de azi

Înainte de a-mi începe cuvântul aş dori să spun două-trei lucruri despre importanța faptului de a avea o concepție de viață ortodoxă şi de ce este mai greu să ți-o formezi în zilele de azi decât în secolele trecute. În secolele trecute - de exemplu în Rusia secolului XIX – concepția de viață ortodoxă era o parte importantă a trăirii ortodoxe şi era sprijinită de mediul respectiv. Nici nu era nevoie să vorbeşti de ea ca de un lucru aparte - trăiai Ortodoxia în armonie cu societatea ortodoxă în care te aflai şi îți dobândeai o concepție de viață ortodoxă de la Biserică şi din societate.

În multe țări conducerea mărturisea Ortodoxia, ce era centrul vieții publice, iar conducătorul însuşi era cel dintâi laic ortodox, având responsabilitatea de a da exemplu creştin tuturor supuşilor săi. Toate oraşele aveau biserici ortodoxe şi în multe dintre ele se slujea zilnic, dimineața şi seara. Existau mănăstiri în toate marile oraşe, în târguri, în afara oraşelor şi la țară, în pustie şi în sălbăticie. În Rusia se aflau mai bine de 1000 de mănăstiri organizate oficial, fără să socotim numeroasele sihăstrii. Călugăria era un model general acceptat de viețuire. De fapt, majoritatea familiilor aveau în mănăstire o soră sau un frate, un unchi, bunic sau văr care era călugăr sau maică, pentru a nu mai vorbi despre alte exemple de viață ortodoxă, precum cel al pelerinilor care mergeau din mănăstire în mănăstire sau al nebunilor pentru Hristos. Pe toată calea vieții întâlneai dreptcredincioşi creştini al căror centru era, bineînțeles, călugăria. Tradițiile ortodoxe făceau şi ele parte din viața de zi cu zi. Majoritatea cărților citite erau ortodoxe. Viața zilnică era grea pentru majoritatea oamenilor; trebuiau să muncească din greu pentru a supraviețui, speranța de viață nu era ridicată, moartea era o realitate frecventă şi toate acestea întăreau învățătura Bisericii despre realitatea şi apropierea vieții de apoi.

A trăi o viață ortodoxă în aceste circumstanțe era acelaşi lucru cu a avea o concepție de viață ortodoxă şi era, de altfel, foarte puțină nevoie să se vorbească despre un astfel de lucru.

Astăzi, pe de altă parte, toate acestea s-au schimbat. Ortodoxia noastră este o mică insulă în mijlocul unei lumi care operează cu principii total diferite şi în fiecare zi aceste principii se schimbă cu altele mai rele, înstrăinându-ne tot mai mult de dreapta credință. Mulți oameni sunt tentați să-şi împartă viața lor în două secvențe foarte distincte: viața cotidiană pe care o petrecem la serviciu, cu prieteni lumeşti, cu treburile noastre lumeşti şi Ortodoxia, în cadrul căreia ne manifestăm Duminica şi cu alte ocazii, în timpul săptămânii, când avem timp pentru ea. Dar o concepție de viață a unei astfel de persoane, dacă o observi mai atent, este de multe ori o ciudată combinație între valorile creştine şi valorile lumeşti, valori incompatibile care nu se pot amesteca.

Scopul acestui cuvânt este de a înțelege cum oamenii care trăiesc în zilele noastre pot face primii paşi către o concepție de viață unitară, către o concepție de viață ortodoxă.

Ortodoxia este trăire. Dacă nu trăim Ortodoxia, pur şi simplu nu suntem ortodocşi, indiferent de convingerile formale pe care le putem avea. Existența în lumea noastră contemporană a devenit foarte artificială, foarte nesigură, foarte confuză. Ortodoxia, este drept, are o viață proprie, care nu este însă foarte depărtată de viața din jurul ei, astfel încât viața unui creştin ortodox, şi nu doar a celor cu numele, ci şi a trăitorilor, nu poate decât să reflecte lumea într-un anumit fel. Un anumit gen de nesiguranță, de dezorientare a pătruns şi în viața ortodoxă a vremurilor noastre. În acest cuvânt vom încerca să aruncăm o privire asupra vieții lumii contemporane şi apoi asupra trăirii ortodoxe, pentru a vedea cum ne putem îndeplini mai bine datoria creştină de a duce o viață care nu e a lumii acesteia în aceste vremuri destul de grele şi de a păstra astăzi o perspectivă creştină ortodoxă asupra întregii vieți, percepție care ne va ajuta să supraviețuim timpurilor acestora cu credința noastră întreagă.

Viața din zilele noastre este anormală

Oricine priveşte viața contemporană din perspectiva vieții normale pe care o duceau oamenii în vremurile de mai înainte – să zicem Rusia, sau America, sau orice altă țară din Apusul Europei din secolul al XIX-lea nu poate să nu-şi dea seama de cât de anormală a devenit viața de acum. Întregul concept de autoritate şi ascultare, de decență şi politețe, de comportament public şi particular - toate s-au schimbat

radical, au fost răsturnate cu excepția câtorva comunități – de opinii creştine de un anumit tip – care încearcă să păstreze aşa numita concepție de viață - *de modă veche*.

Viața de azi poate fi caracterizată drept autonomă şi răsfățată. Încă din fragedă vârstă copilul de azi este tratat, ca regulă generală, ca o mică zeitate în familie: capriciile îi sunt alimentate, dorințele îndeplinite; este înconjurat de jucării, distracții, confort; nu este pregătit şi educat după principiile stricte ale comportamentului creştin, ci este lăsat să se dezvolte pe orice cale ar vrea el să o apuce. În general este de ajuns să spună *Vreau!* sau *Nu vreau să fac!* pentru ca indulgenții părinți să se încline în fața lui şi să-l lase să facă ce doreşte. Probabil aceste lucruri nu se întâmplă întotdeauna în fiecare familie, dar se întâmplă destul de des pentru a fi considerată regulă de comportament în creşterea copiilor şi chiar şi cei mai bine intenționați părinți nu scapă în întregime de sub influența ei. Chiar dacă părinții încearcă să-l crească pe copil într-un mod strict, vecinii încearcă să facă altceva. Părinții trebuie să ia în considerație şi aceste lucruri când îşi educă copilul.

Când un astfel de copil ajunge adult, el, în mod firesc, se înconjoară cu aceleaşi tipuri de lucruri cu care era obişnuit în copilărie: confort, distracții, şi jucării pentru adulți. Viața devine astfel o goană după *distracție.* Acest cuvânt nu se afla în nici un vocabular. În Rusia secolului xix sau în orice altă țară serioasă civilizată, unde nimeni nu ar fi deslușit înțelesul acestui cuvânt.

Viața aceasta, care este o fugă constantă după distracții şi este lipsită de orice înțeles serios, l-ar face pe un vizitator dintr-o țară de secol xix, care s-ar uita la programele noastre cele mai populare de televiziune, care ar vedea parcurile de distracții, reclamele, filmele, muzica, să creadă că a nimerit într-o țară a imbecililor care au pierdut orice contact cu realitatea. De obicei, nu luăm această perspectivă în considerație, pentru că trăim în această societate şi o luăm de bună.

Câțiva analişti ai vieții contemporane au numit tineretul de azi cu sintagma de *generația eu,* iar vremurile noastre *epoca narcisismului,* caracterizate printr-o slujire şi fascinație a sinelui care împiedică o dezvoltare normală a ființei umane. Alții vorbesc de universul *de plastic* sau de lumea fanteziei în care mulți oameni trăiesc acum, neputând să înfrunte sau să înțeleagă realitatea lumii înconjurătoare sau a propriilor probleme.

Când *generația eu* se îndreaptă spre religie – ceea ce se întâmplă frecvent în ultimele decenii - este de obicei spre *forma de plastic* sau fantastică a ei: o religie *dezvoltată prin sine* (unde sinele rămâne obiect de adorare) de *brainwashing* sau *mind-control*, de guru zeificați, de căutare a OZN-urilor şi a ființelor *extraterestre*, de stări spirituale anormale. Nu vom aprofunda aceste manifestări, care probabil vă sunt destul de familiare, ci doar vom discuta puțin mai târziu despre cum acestea influențează viața duhovnicească a creştinului ortodox din zilele noastre.

Este important pentru noi a înțelege, în încercarea noastră de a trăi o viață creştină azi, că lumea care s-a format în vremurile noastre răsfățate face presiuni asupra sufletului, fie în viața religioasă, fie în cea seculară, presiuni care sunt de natură totalitară. Aceasta se sesizează uşor la cultele care dezvoltă dependență psihică - care s-au bucurat de atâta publicitate în ultimii ani - şi care cer supunere totală față de un auto-proclamat *om sfânt*, dar la fel de evident este şi în viața seculară, unde omul nu se confruntă doar cu câte o ispită ici colo, ci cu o stare întreagă de ispitire care îl atacă, fie prin muzica de fond din piețe sau de la locul de muncă sau în mijloacele de transport, fie prin indicatoarele publice şi hărțile oraşelor, prin muzica modernă adusă chiar şi în campinguri montane sau cantonamente, chiar şi acasă, unde televizorul ajunge de multe ori să fie stăpânul ascuns al casei, dictând valorile, opțiunile şi gusturile moderne.

Dacă ai copii mici ştii cât de adevărate sunt aceste lucruri; când au văzut ceva la televizor este foarte greu să lupți împotriva acestei noi opțiuni care este întărită cu autoritate de către televizor. Mesajul acestei ispite universale care îl atacă pe omul de azi – destul de evident în formele seculare, dar de obicei mai ascuns în formele religioase – este: trăieşte pentru prezent, simte-te bine, relaxează-te, fii comod! În spatele acestui mesaj se află altul, mult mai sinistru, camuflat, care este dat pe față numai în țările oficial atee, care se află cu un pas înaintea lumii libere din acest punct de vedere. De fapt ar trebui să înțelegem că ceea ce se întâmplă în lume azi este foarte asemănător de la un loc la altul, indiferent că are loc în spatele Cortinei de Fier sau în lumea liberă.

Există mai multe varietăți, dar atacul este acelaşi pentru a ne câştiga sufletul . În țările comuniste există o doctrină atee oficială. Ți se spune deschis ceea ce trebuie să faci: să uiți de Dumnezeu şi de orice altă viață în afară de cea prezentă; să-ți scoți din viață frica de Dumnezeu şi respectul pentru lucrurile sfinte; să-i priveşti pe cei ce cred în Dumnezeu în modul tradițional ca duşmani pe care trebuie să-i extermini. Se poate lua ca simbol al vremurilor noastre lipsite de griji, iubitoare de distracții şi auto-idolatrie, *Disneyland*-ul american; dacă-i aşa, atunci să nu neglijăm a vedea în spatele acestuia-simbolul

mult mai sinistru care ne indică încotro se îndreaptă cu adevărat *generația eu*. Gulagul Sovietic, lanțul de lagăre de concentrare care deja guvernează viața a aproape jumătate din populația lumii.

Două moduri greşite de apropiere de viața spirituală

Dar, cineva ar putea zice, ce au toate acestea de a face cu noi, care încercăm să ducem, pe cât ne stă în putință, o viață creştină ortodoxă sobră? Multe are, într-adevăr, de a face cu noi. Trebuie să înțelegem că lumea din jurul nostru, anormală cum este, este locul unde ne începem viața creştină. Indiferent de ce facem cu viața noastră, indiferent de adevăratul conținut creştin pe care i-l dăm, totuşi încă are ceva din amprenta *generației eu* în ea şi trebuie să fim destul de smeriți pentru a vedea acest lucru.

De aici trebuie să începem. Există două moduri greşite de a te apropia de viața din jurul nostru, căi pe care mulți păşesc de obicei azi, gândind că, într-un fel, aceste lucruri ar trebui să le facă un creştin ortodox.

Un mod de apropiere – cel mai obişnuit – este pur şi simplu de a merge în pasul vremii: să te adaptezi la muzica rock, la gusturile şi curentele moderne şi la întregul ritm al vieții moderne. De cele mai multe ori părinții de modă veche vor avea foarte puțin contact cu această viață şi vor continua să-şi ducă viața mai mult sau mai puțin separat, dar se vor bucura să-şi vadă copiii urmând ultima modă şi vor crede că acest lucru este lipsit de primejdii.

Această cale este un dezastru total pentru viața creştină; este moartea sufletului. Unii încă mai pot duce o viață respectabilă în afara lumii, fără să lupte împotriva spiritului vremii, dar sunt morți sau pe moarte; şi cel mai trist lucru dintre toate – copiii le vor plăti prețul cu numeroase boli şi tulburări psihice şi spirituale care sunt din ce în ce mai frecvente. Una dintre membrii conducători sectei sinucigaşe, care a sfârşit atât de tragic în Jonestown cu patru ani în urmă, era fiica cea mică a unui preot ortodox grec; grupuri sataniste de rock precum *Kiss - Kids in Satan's Service* – sunt alcătuite din tineri ruşi foşti ortodocşi; cea mai mare parte a comunității templului satanic din San Francisco, conform unui recent studiu sociologic, este format din tineri ortodocşi. Acestea sunt doar câteva cazuri zguduitoare; majoritatea tinerilor ortodocşi nu merg chiar atât de departe – ci doar se integrează lumii anti-creştine din jurul lor şi încetează să mai fi exemple de trăire creştină pentru cei din jurul lor. Este rău aşa. Creştinul trebuie să fie diferit de lume, cu atât mai mult diferit de lumea ciudată şi anormală de astăzi şi acesta trebuie să fie unul din lucrurile de bază pe care trebuie să le ştie, ca parte a educației creştine.

Altă apropiere greşită şi la extrema opusă este aceea care ar putea fi numită falsă spiritualitate. O dată cu accesul relativ uşor datorat traducerilor cărților ortodoxe despre viața duhovnicească şi a răspândirii vocabularului ortodox despre lupta duhovnicească, se poate observa o creştere a celor care vorbesc despre isihasm, despre rugăciunea inimii, despre viața ascetică, despre stări înalte de rugăciune şi de teologia înaltă a unor Sfinți Părinți precum: Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Grigorie Sinaitul. Este foarte bine să fii conştient de adevărata înălțime a vieții spirituale ortodoxe şi să ai evlavie la marii sfinți care s-au împărtăşit de ea; dar dacă nu vom cugeta într-un mod foarte realist şi foarte smerit la cât de departe suntem cu toții astăzi de viața isihastă şi cât de puțin pregătiți suntem pentru a o urma, interesul nostru față de ea nu va fi decât o altă expresie a egoismului nostru, a universului nostru de artificial. *The me-generation goes hesychast!* ("Generația-eu se apucă de isihasm") – aceasta încearcă să facă unii; dar în realitate ei numai adaugă un nou joc numit *isihasm* la atracțiile *Disneyland*-ului.

Există cărți cu acest subiect care sunt foarte cunoscute. Chiar romano-catolicii sunt foarte prinşi de acest curent, sub influența ortodoxă, ei înşişi influențând pe alți ortodocşi la rândul lor; de exemplu: preotul iezuit George Maloney, care scrie tot felul de cărți pe acest subiect şi traduce din Sfântul Macarie cel Mare şi din Sfântul Simeon Noul Teolog şi încearcă să-i facă pe oameni să devină isihaşti în viața de zi cu zi. Ei au tot felul de influențe, de obicei *carismatice*; se presupune că oamenii ar fi inspirați şi îşi însuşesc toate tipurile de disciplină ascetică pe care le dau Sfinții Părinți, care depăşeau cu mult nivelul la care ne aflăm noi acum.

Acesta este un lucru foarte neserios. Mai este şi o doamnă, Chaterine de Hueck Doherty (care de fapt s-a născut în Rusia şi a devenit romano-catolică), care scrie cărți despre viața pustnicească şi despre liniştire şi toate aceste lucruri încearcă să le promoveze precum o reclamă pentru o nouă bomboană. Este, bineînțeles, ceva lipsit de seriozitate şi este un semn foarte tragic al vremurilor noastre. Aceste lucruri înalte sunt folosite de oameni care nu le înțeleg. Pentru unii oameni poate fi doar un obicei sau un mod de a-şi pierde vremea, dar pentru alții, care o iau în serios, poate fi o mare tragedie.

Ei cred despre sine că duc o viață foarte înaltă, când, în realitate, nu şi-au rezolvat nici măcar problemele interioare. Vreau să subliniez că ambele căi trebuie evitate – atât lumescul cât şi supra-duhovnicia – dar asta nu înseamnă că nu trebuie să avem o perspectivă realistă asupra cerințelor legitime

ale lumii sau că ar trebui să încetăm a mai urma sfaturile marilor Părinți isihaşti ori a mai folosi rugăciunea inimii în funcție de situație şi după puterea noastră. Să fie însă la nivelul nostru. Ideea, absolut necesară pentru supraviețuirea noastră ca ortodocşi azităzi, este că trebuie să înțelegem condiția noastră de creştini ortodocşi în ziua de azi; trebuie să înțelegem profund vremurile în care trăim, cât de puțin cunoaştem şi trăim de fapt Ortodoxia, cât de departe suntem nu numai de sfinții din vremurile de demult, ci chiar de creştinii obişnuiți de acum o sută de ani sau chiar de cei din generația trecută şi cât de mult trebuie să ne smerim pentru a supraviețui ca şi creştini ortodocşi astăzi.

Ce putem face

Mai exact, ce putem face pentru a dobândi această trezire, acest discernământ şi cum poate el rodi în sufletele noastre? Voi încerca să răspund la această întrebare în două părți: în prima - referindu-mă la conştientizarea lumii din jurul nostru, care, ca niciodată în istoria creştinismului, a devenit un duşman consecvent; iar în a doua - referindu-mă la conştientizarea Ortodoxiei, pe care mă tem că majoritatea o cunosc mult mai puțin decât ar trebui; mult mai puțin decât trebuie să o cunoaştem dacă dorim să o păstrăm.

Mai întâi, întrucât vrem sau nu ne aflăm în lume (iar efectele acesteia se simt foarte puternic chiar şi în locuri retrase cum este mânăstirea noastră de aici), trebuie să ne împotrivim ei şi ispitelor ei în mod onest şi realist, dar fără a ceda; în special trebuie să-i pregătim pe tineri pentru ispitele ce le vor înfrunta.

Trebuie să înțelegem că lumea din jurul nostru rareori ajută şi de cele mai multe ori stânjeneşte educarea copilului în adevăratul spirit ortodox. Trebuie să fim zilnic pregătiți pentru a contracara influența lumii pe baza principiilor unei educații creştine înțelepte.

Aceasta înseamnă că tot ceea ce un copil învață la şcoală trebuie în mod constant controlat şi îndreptat în casă. Nu putem considera că tot ceea ce va învață la şcoală este pur şi simplu ceva bun şi lumesc şi că nu are nici o legătură cu educația lui ortodoxă. El poate învăța meserii folositoare sau alte lucruri (deşi multe şcoli americane eşuează lamentabil şi sub acest aspect; mulți profesori ne spun că tot ceea ce pot face este să-i țină pe copii cuminți în clasă chiar şi fără a-i învăța nimic), dar chiar dacă învață ceva vor fi şi multe concepții şi filosofii greşite.

Modul fundamental de raportare al unui copil la literatură, muzică, istorie, artă, filozofie, chiar la ştiință şi, bineînțeles, la viață şi la religie – nu trebuie să vină, mai înainte de toate, de la şcoală, pentru că şcoala le oferă prin prisma filosofiei moderne; el trebuie să vină în primul rând din familie şi din Biserică. Altfel copilul va fi destinat unei educații greşite în lumea de azi, unde sistemul de educație este în cel mai bun caz agnostic, iar în cel mai rău caz, întru totul ateist sau anti-religios. Bineînțeles, toate acestea în URSS sunt impuse cu forța copilului, fără religie şi cu un program foarte activ de a-l face pe copil-ateu.

Părinții trebuie să ştie exact ce li se predă copiilor la cursurile de educație, care sunt aproape universale azi în toate şcolile americane, şi să le corecteze acasă, nu numai printr-o atitudine deschisă asupra acestui subiect (în special între tată şi fii – lucru foarte rar în societatea americană), dar şi printr-o clară subliniere aspectului moral, lucru total absent din sistemul educațional.

Părinții trebuie să ştie ce muzică ascultă copii lor, la ce filme se uită (să asculte sau să vadă împreună când este necesar), la ce fel de limbaj sunt expuşi şi ce fel de limbaj folosesc şi să le imprime o atitudine creştină asupra acestora. Televizorul - în familiile în care nu este suficient curaj de a-l arunca pe fereastră – trebuie strict controlat şi supravegheat pentru a evita efectele otrăvitoare ale acestei maşini, care a devenit, în special în rândul tinerilor, principalul promovator al ideilor şi atitudinilor anti-creştine chiar acasă.

Am vorbit mai întâi despre creşterea copilului, deoarece acesta este ținta primelor lovituri pe care le dă lumea creştinilor-ortodocşi şi îl formează după chipul ei; odată formate atitudini greşite într-un copil, sarcina de a-i da o educație creştină acestuia devine de două ori mai dificilă.

Dar nu numai copiii, ci noi toți ne confruntăm cu această lume care încearcă să ne formeze ca anti-creştini, prin şcoală, televiziune, filme, muzică la modă şi toate celelalte influențe, care apasă asupra noastră, mai ales în oraşele mari. Trebuie să conştientizăm că toată încărcătura care se revarsă asupra noastră are aceeaşi sursă; are un anumit ritm, un anumit mesaj care ne este transmis, acest mesaj al auto-idolatriei, al relaxării, al nepăsării, al distracției, al renunțării la orice gând pentru altă lume, prin diferite mijloace, fie prin muzică, filme, televiziune fie prin şcoală, prin felul în care sunt reliefate subiectele, prin fondul care li se dă şi prin altele asemenea; este, practic, un anumit lucru care ni se inculcă. Este, de fapt, o educație în ateism. Noi trebuie să ripostăm prin cunoaşterea a ceea ce lumea încearcă să ne facă şi prin formularea şi comunicarea răspunsului nostru creştin-ortodox către ea.

Din observarea modului cum familiile ortodoxe din lumea de azi trăiesc şi transmit Ortodoxia, ar părea că acestă luptă este de mai multe ori pierdută decât câştigată. Procentajul creştinilor-ortodocşi care

păstrează intactă identitatea lor ortodoxă şi nu sunt transformaţi după modelul lumii de azi, este cu adevărat mic.

Totuşi nu trebuie neapărat să vedem lumea din jurul nostru în întregime rea. De fapt, pentru supravieţuirea noastră ca ortodocşi trebuie să fim destul de înţelepţi pentru a folosi tot ceea ce este bun în lume spre propriul nostru beneficiu. Aici voi atinge câteva puncte relativ la ceea ce poate fi de folos în lumea aceasta, care pare a nu avea nimic, în mod direct, în comun cu Ortodoxia, tocmai pentru a formula concepţia noastră ortodoxă despre viaţă.

Copilul care a trăit într-un mediu unde se ascultă muzică clasică de bună calitate şi a crescut astfel nu va fi nici pe departe tentat de ritmul infernal şi de mesajul rock-ului şi al celorlalte forme de pseudo-muzică contemporane, spre deosebire de un copil care a crescut fără o educaţie muzicală. O astfel de educaţie muzicală, după cum au spus şi câţiva stareţi de la Optina, rafinează sufletul şi îl pregăteşte pentru primirea lucrurilor duhovniceşti.

Copilul care a fost învăţat cu o literatură bună, cu dramă şi poezie, şi le-a simţit înrâurirea în suflet, adică s-a bucurat de ele, nu va deveni cu uşurinţă un dependent de filmele contemporane, de programele de televiziune şi de romanele ieftine care distrug sufletul şi îl îndepărtează de la calea creştină. Copilul care a învăţat să vadă frumuseţea în picturile şi sculpturile clasice nu va fi atras uşor în perversitatea artei contemporane şi nici nu va fi atras de producţiile ţipătoare ale publicităţii şi pornografiei moderne. Copilul care cunoaşte ceva din istoria lumii, în special din epocile creştine şi despre cum au trăit şi au gândit alţi oameni, ce greşeli şi căderi au avut ei îndepărtându-se de Dumnezeu şi de poruncile Sale şi ce fel de viaţă plăcută şi ce bucurii au avut când i-au fost credincioşi Lui – îşi va forma discernământul relativ la viaţa şi filosofia vremurilor noastre şi nu va fi înclinat să urmeze prima filosofie nouă sau primul stil de viaţă pe care îl întâlneşte. Una din principalele probleme cu care se confruntă cel ce se ocupă de educaţia copilului din ziua de azi este că şcolile nu mai formează un simţ al sensului istoriei. Este periculos şi fatal să lipseşti pe copil de înţelegerea istoriei. Asta înseamnă că el nu mai este capabil să se raporteze la exemplele oamenilor care au trăit în trecut. Şi, de fapt, istoria se repetă constant. Odată ce înţelegi asta, este foarte interesant să vezi cum oamenii rezolvă problemele, cum au fost oameni care s-au împotrivit lui Dumnezeu şi cu ce s-au ales din această confruntare şi cum alţii şi-au schimbat vieţile şi au devenit oameni de excepţie, dând exemplu de urmat până în zilele noastre. Acest sens al istoriei atât de important trebuie comunicat copiilor noştri.

În general, o persoană care cunoaşte bine cele mai bune opere ale culturii seculare - care în Apus are aproape întotdeauna clare conotaţii religioase şi creştine – are mai multe şanse să ducă o viaţă normală, o viaţă ortodoxă fructuoasă decât cineva care cunoaşte doar cultura de masă azi. Cineva care s-a convertit la Ortodoxie direct din cultura *rock* şi în general oricine crede că poate combina Ortodoxia cu acest fel de cultură – mai are mult de suferit şi un drum dificil în viaţă până să ajungă cu adevărat un creştin-ortodox care să fie capabil să împărtăşească credinţa şi celorlalţi.

Fără această suferinţă, fără această conştientizare, părinţii ortodocşi îşi vor creşte copiii spre a fi devoraţi de lumea contemporană. Cultura de cea mai bună calitate a lumii însuşită corect, rafinează şi dezvoltă sufletul; cultura de consum azi dogeşte şi deformează sufletul şi îl împiedică să primească normal şi deplin mesajul Ortodoxiei. De aceea, în lupta noastră împotriva spiritului acestei lumi, putem folosi cele mai bune esenţe pe care lumea ni le poate oferi pentru a le transcede; tot ceea ce este bun în lume, dacă suntem destul de înţelepţi să vedem, ne îndreaptă spre Dumnezeu şi spre Ortodoxie şi trebuie să ne folosim de ele.

Concepţia de viaţă ortodoxă

Cu o astfel de atitudine – o perspectivă atât asupra lucrurilor bune cât şi a celor rele din lume - este posibil să ne formăm şi să urmăm o concepţie de viaţă ortodoxă, adică să avem o perspectivă ortodoxă asupra întregii vieţi, nu numai a subiectelor exclusiv bisericeşti. Există o falsă opinie, care din nefericire este larg răspândită în ziua de azi, aceea că este suficient să ai o ortodoxie limitată la lăcaşul bisericii şi la activităţile „ortodoxe" oficiale, cum ar fi rugăciunea la anumite ceasuri sau însemnarea cu Sfânta Cruce; în rest, conform acestei opinii poţi trăi ca ceilalţi, participând la viaţa şi cultura vremurilor noastre fără nici o problemă, atâta vreme cât nu păcătuim. Oricine a ajuns să înţeleagă adâncimea Ortodoxiei şi cât de integrală este asumarea care se cere unui creştin ortodox, iar pe de altă parte vede cerinţele totalitare pe care lumea contemporană ni le impune, îşi va da seama uşor de falsitatea acestei opinii.

Ori eşti ortodox în fiecare clipă a zilei, în fiecare situaţie a vieţii, ori nu eşti deloc ortodox. Ortodoxia noastră nu se manifestă doar în concepţiile religioase, ci în fiecare lucru pe care îl facem sau îl spunem. Mulţi dintre noi nu suntem conştienţi de responsabilitatea creştină pe care o avem în latura aparent lumească a vieţii noastre. Persoana care are o adevărată concepţie creştin-ortodoxă trăieşte fiecare clipă a

vieții sale ca ortodox. De aceea ne punem întrebarea: Cum putem noi hrăni şi aplica această concepție ortodoxă în viața noastră de zi cu zi!

Prima şi cea mai evidentă cale este de a fi în contact permanent cu tot ceea ce Biserica ne dă spre luminare şi mântuire: Slujbele bisericeşti şi Sfintele Taine, Sfânta Scriptură, Viețile Sfinților, scrierile Sfinților Părinți. Bineînțeles, fiecare trebuie să citească acele cărți care sunt la nivelul său de înțelegere şi să folosească învățătura Bisericii în situațiile proprii ale vieții sale; apoi ne vor putea călăuzi şi pe noi şi ne vor putea ajuta să ne schimbăm într-un mod creştin.

Dar, deseori, aceste izvoare creştine fundamentale nu au un efect total asupra noastră, sau nu au nici un efect asupra noastră, deoarece nu avem o atitudine creştină potrivită față de ele şi față de viața pe care ele ar trebui să o inspire. Permiteți-mi să spun aici un cuvânt despre atitudinea pe care trebuie să o avem dacă dorim să ne folosim cu adevărat de ele şi dacă vrem să ne fie începutul unei concepții de viață ortodoxe. Mai înainte de toate, hrana duhovnicească creştină, prin însăşi natura sa, este ceva viu şi hrănitor; dacă atitudinea noastră față de ea este mai degrabă academică sau cărturărească, vom da greş în a obține foloasele pe care aceasta ar trebui să ni le dea. De aceea, dacă citim cărți ortodoxe sau suntem interesați de ortodoxie doar pentru a fi mai informați sau pentru a ne făli cu cunoştințele noastre în fața celorlalți, nu am înțeles nimic; dacă învățăm din poruncile lui Dumnezeu şi din canoanele Bisericii doar ca să fim „corecți" şi să judecăm „incorectitudinea" celorlalți. Aceste lucruri nu trebuie doar să ne influențeze ideile, ci trebuie să ne atingă în mod direct sufletul şi să ne schimbe viața. În orice vreme de mari crize în cursul vieții umane - cum sunt chiar vremurile critice cu care ne confruntăm în lumea liberă – cei ce se vor întemeia pe cunoaşterea exterioară, pe legi şi canoane şi pe corectitudine, nu vor fi în stare să reziste. Cei puternici vor fi aceia cărora educația ortodoxă le-a imprimat o trăire cu adevărat creştină, care au Ortodoxia în inimă şi sunt capabili să atingă şi inimile celorlalți.

Nimic nu este mai tragic decât să vezi pe cineva crescut în Ortodoxie, care cunoaşte câte ceva din *Catehism*, care a citit din *Viețile Sfinților*, care are o idee generală despre ce vrea Ortodoxia, înțelege ceva din slujbele bisericeşti, dar nu înțelege ce se întâmplă în jurul lui şi îi oferă copilului această viață împărțită în două categorii: una, cea urmată de majoritatea oamenilor, iar cealaltă-cum trăieşte ortodoxul Duminica sau când citeşte ceva texte ortodoxe. Când un copil este astfel crescut este puțin probabil că va alege calea ortodoxă; aceasta va fi o foarte mică parte a vieții lui, deoarece viața contemporană este prea atractivă, prea mulți oameni se integrează ei, este într-o măsură prea mare o mare parte a realității de azi, dacă nu a fost cu adevărat învățat cum să se apropie de ea, cum să se păzească de efectele ei negative şi cum să se folosească de lucrurile frumoase care se află în lume.

De aceea, atitudinea noastră, chiar din acest moment, trebuie să fie realistă şi normală. Adică trebuie să fie aplicată circumstanțelor reale ale vieții, nu trebuie să fie un produs al fanteziei, al evadării şi al refuzului de a ne confrunta cu lucrurile de cele mai multe ori neplăcute ale lumii din jurul nostru. O Ortodoxie care este prea înaltă şi prea în nori, o Ortodoxie de seră, nu ne poate ajuta în viața de zi cu zi..... Lumea noastră este destul de crudă şi răneşte sufletele cu duritatea ei; trebuie mai întâi să răspundem cu o înțelegere şi cu o dragoste creştinească realistă, lăsând isihasmul şi formele avansate de rugăciune celor capabili să le primească. De asemenea, atitudinea noastră nu trebuie să fie ego-centrică, ci trebuie să iasă în întâmpinarea celor care îl caută pe Dumnezeu şi caută o viață dumnezeiască.

În zilele noastre, unde se înfiripă o comunitate ortodoxă, există ispita de a o transforma într-un club al mulțumirii de sine şi al gustării plăcerilor virtuților şi realizărilor noastre ortodoxe: frumusețea lăcaşului de cult şi a podoabelor, splendoarea slujbelor, chiar şi puritatea doctrinei. Dar adevărata viață creştină, chiar încă din timpul Apostolilor, a fost întotdeauna inseparabilă de transmiterea ei celorlalți. O ortodoxie vie, tocmai prin faptul că e vie, luminează şi celorlalți şi nu mai este nevoie să deschizi şi un *departament de misiune* în acest scop; viața adevăratului creştinism se comunică şi fără aceasta. Dacă Ortodoxia noastră este ceva ce ținem doar pentru noi şi ne mândrim cu ea, atunci suntem morți şi îngropați – aceasta este exact starea multor parohii ortodoxe de azi, chiar şi a acelora care au un număr considerabil de tineri, dacă ei nu aprofundează credința.

Nu este suficient să spui că tinerii merg la biserică. Trebuie să întrebăm ce primesc aceştia în biserică, ce duc cu ei mai departe şi, dacă nu fac din Ortodoxie o parte a întregii lor vieți, atunci este cu adevărat insuficient să spui că ei se duc la biserică. Astfel, atitudinea noastră trebuie să fie iubitoare şi iertătoare. Există un fel de duritate care s-a strecurat în viața ortodoxă de azi: *Acel om este eretic, nu te apropia de el; Acela este ortodox, se spune, dar nu poți fi cu adevărat sigur; Acela este evident un spion*. Nimeni nu va nega că Biserica este înconjurată de dușmani azi, sau că există oameni care se îngrămădesc să profite de încrederea noastră. Dar aceasta se întâmplă din vremea Apostolilor, iar viața creştină a avut întotdeauna un factor de risc în practicarea ei.

Dar chiar şi atunci când se profită de pe urma noastră şi trebuie să ne luăm anumite precauţii în această privinţă, tot nu putem renunţa la atitudinea noastră principială de iubire şi încredere, fără de care pierdem însăşi temelia vieţii noastre creştine. Lumea care nu îl are pe Hristos este neîncrezătoare şi rece, dar creştinii, din contră, trebuie să fie iubitori şi deschişi, altfel vom pierde sarea lui Hristos din noi şi vom deveni asemeni lumii, buni doar pentru a fi aruncaţi în stradă şi călcaţi în picioare.

Puţină smerenie ne-ar ajuta să fim mai generoşi şi mai iertători. Ne place să judecăm pe alţii pentru ciudăţeniile comportamentului lor; le spunem *lunatici* sau *pocăiţi*. Este drept că trebuie să fim atenţi la oamenii cu adevărat deplasaţi care pot face mult rău Bisericii. Dar ce creştin ortodox serios nu este în zilele noastre puţin *nebun*. Nu ne potrivim în ordinea lumii de azi; dacă o facem în lumea de azi, nu suntem creştini serioşi. Adevăratul creştin de azi nu se poate simţi acasă în lume; el nu se poate simţi şi nu poate fi perceput de alţii decât ca un „nebun".

Doar pentru că ţii în viaţă idealul creştin, sau că te-ai botezat ca adult, sau pentru că să te rogi serios este suficient pentru a fi internat într-un ospiciu în Uniunea Sovietică şi în multe alte ţări, iar aceste ţări reprezintă modelul pentru restul lumii. De aceea nu trebuie să ne temem a fi consideraţi puţin *nebuni* de către lume şi trebuie să continuăm a practica iubirea şi iertarea creştină pe care lumea nu le va înţelege vreodată, dar de care inima ei are nevoie şi chiar tânjeşte pentru ele.

În cele din urmă, atitudinea noastră creştină trebuie să fie, în lipsa unui cuvânt mai bun, inocentă. În ziua de azi lumea pune mare valoare pe sofisticare, pe înţelepciunea lumească, pe „profesionalism". Ortodoxia nu pune valoare pe aceste calităţi; acestea ucid sufletul creştin. Şi totuşi, aceste tendinţe se strecoară consecvent în Biserică şi în vieţile noastre. Cât de des nu auzim în special pe convertiţii entuziaşti exprimându-şi dorinţa de a se duce la marile centre ale Ortodoxiei, la catedrale şi mănăstiri, unde se strângeau odinioară mii de credincioşi şi peste tot se vorbeşte de probleme bisericeşti şi oricine poate să-şi dea seama cât de importantă este, până la urmă, Ortodoxia. Ortodoxia aceasta este doar o picătură într-un ocean, când priveşti întreaga societate, dar în aceste mari catedrale şi mănăstiri se strâng atâţia oameni, încât pare că Ortodoxia este într-adevăr ceva important.

Şi cât de des nu îi vedem pe aceeaşi oameni într-o stare jalnică după ce şi-au împlinit dorinţa, întorcându-se de la „marile centre ale Ortodoxiei" morocănoşi şi nesatisfăcuţi, plini de bârfe şi critică bisericească, nerăbdători mai înainte de toate de a fi „corecţi" şi „cuviincioşi" şi cu o perspectivă lumească asupra politicii bisericeşti.

Într-un cuvânt, şi-au pierdut inocenţa, nelumescul lor, fiind fascinaţi de partea lumească a vieţii bisericeşti. În diferite forme, aceasta ne ispiteşte pe toţi şi trebuie să luptăm împotriva ei prin a nu ne permite să supraevaluăm lucrurile exterioare ale Bisericii, ci întotdeauna să ne întoarcem către *unicul lucru necesar*: Hristos şi mântuirea sufletelor noastre din această generaţie rea. Nu trebuie să ignorăm ce se petrece în lume şi în Biserică – de fapt chiar pentru noi înşine trebuie să ştim aceste lucruri – dar cunoştinţele noastre trebuie să fie practice şi simple, nu sofisticate şi lumeşti.

Concluzii

Este evident pentru orice creştin-ortodox conştient de ce se întâmplă în jurul lui că azi că lumea se îndreaptă spre capătul ei. Aceste semne ale timpului sunt atât de evidente încât ai putea crede că lumea se dezintegrează chiar în acest moment. Care sunt câteva din aceste semne?

- Anormalitatea lumii. Niciodată nu au avut loc astfel de manifestări ciudate şi nenaturale şi un comportament care să fie acceptat drept obişnuit ca acesta din zilele noastre. Dar, priveşte lumea din jurul tău: ce este în ziare, ce fel de filme sunt prezentate, ce este la televizor, ce cred oamenii că este interesant şi amuzant, pentru ce râd, toate acestea sunt absolut ciudate. Şi sunt oameni care le promovează în mod deliberat, bineînţeles, pentru propriul profit, şi pentru că aceasta este la modă, pentru că există o dorinţă perversă de astfel de lucruri.

- Războaiele şi veştile despre războaie, fiecare mult mai rece şi mai nemilos decât precedentul şi toate umbrite de primejdia unui inimaginabil război nuclear universal, care poate fi declanşat de atingerea unui buton. Răspândirea catastrofelor naturale: cutremure şi acum vulcani – cel mai recent formându-se nu departe de aici, lângă *Yosemite Park* în centrul Californiei - catastrofe care deja schimbă clima întregii lumi. Centralizarea crescândă a informaţiilor asupra individului şi creşterea puterii asupra lui, reprezentată în special prin computerul enorm din Luxemburg, care are capacitatea de a stoca informaţia unui dosar pentru fiecare om care există; numărul codului său este 666, iar cei ce îl deservesc l-au poreclit *Fiara*. Pentru a uşura munca unor astfel de computere guvernul american îşi propune să înceapă din 1984 să emită ceasuri de Asigurări sociale (care se pare că includ numărul de cod 666 care se vor aplica pe mâna dreaptă sau pe frunte – care sunt conforme cu lucrurile scrise în Cartea Apocalipsei (cap. 13) că se vor întâmpla în timpul domniei antihristului). Bineînţeles, asta nu înseamnă că prima persoană care va avea

aplicat semnul 666 este antihristul, sau slujitorul lui antihrist, dar odată ce eşti obişnuit cu aceste semne, cum îi vei putea rezista? Mai întâi te vor pregăti şi apoi te vor face să i te închini lui.

- Din nou înmulțirea falşilor hristoşi şi falşilor antihrişti. Ultimul candidat a cheltuit numai în această vară probabil milioane de dolari făcând publicitate apariției sale pe canalele de televiziune, promițând că va transmite la acea vreme un „mesaj telepatic" tuturor locuitorilor lumii. Lăsând la o parte forțele oculte care pot fi implicate în astfel de evenimente, cunoaştem deja destul de bine posibilitățile de a transmite mesaje subliminale prin radio şi în special prin televiziune, ca şi faptul că acest lucru poate fi făcut de oricine are tehnologia de a pirata semnalele de radio şi de televiziune, indiferent de câte legi există împotriva acestui lucru.

Reacția cu adevărat ciudată la filmul de care întreaga Americă vorbeşte: *E.T.*, care a adus literalmente milioane de oameni aparent normali să-şi exprime afecțiunea şi iubirea pentru eroul, un *mântuitor* din spațiu, care este pe cât se poate de evident un demon – o pregătire evidentă pentru venirea lui Antihrist. (Şi întâmplător, editorul ziarului Arhiepiscopiei greceşti din America, un preot ortodox, recomandă din toată inima acest film ortodocşilor, spunând că este un film minunat care ne învață despre iubire şi fiecare ar trebui să meargă să îl vadă. Există oarecare deosebire între cei care încearcă să conştientizeze ce se întâmplă în lume şi cei ce pur şi simplu se lasă duşi de valul vremurilor noastre).

Aş putea continua cu detalii asemănătoare, dar scopul meu nu este să vă înspăimânt, ci să vă fac conştienți de ce se întâmplă în jurul nostru. Este cu adevărat mai târziu decât credem; Apocalipsa este acum. Şi cât de dureros este să vezi creştini, mai mult tineri ortodocşi, când această incalculabilă tragedie planează asupra capetelor lor, care cred că pot continua ceea ce ei numesc „viață normală" în aceste vremuri teribile, participând din plin la capriciile acestei stupide generații de închinători la sine, fiind total inconştienți că paradisul nebunilor în care trăiesc ei este pe cale de a se distruge, ei fiind complet nepregătiți pentru vremurile de disperare ce vor să vină.

Nu se mai pune problema de a fi un creştin ortodox „bun" sau „sărac". Întrebarea acuma este: va supraviețui Credința tuturor acestora? La mulți nu va supraviețui; antihristul ce va să vină va fi mult prea atractiv pentru majoritatea oamenilor, va fi în spiritul lucrurilor lumeşti după care se tânjeşte acum, pentru ca majoritatea oamenilor să îşi dea măcar seama că şi-au pierdut deja credința creştină închinându-se lui.

Dar chemarea lui Hristos încă se aude; haideți să-i dăm atenție. Cea mai clară expresie a acestei chemări vine din lumea subjugată de ateism, unde se suferă într-adevăr pentru Hristos, iar viața are o seriozitate pe care noi o pierdem cu rapiditate sau deja am pierdut-o. Un preot ortodox din România, Părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa, care acum se află la limita supravie_

Traducerea: Constantin Făgețan